

ساز سفری اکا بر آستانه اند	ما هم بر کاب گرجین خواسته اند
لے و رو تو هم برای تعظیم کنون	بر خیز که اهل بزم بر خاسته اند
حیرت از چشم گنگو با انگند	پاس آمد و از دل آرزو انگند
چون برق و شرار نار سائی تلاش	آتش در جان جست جو با انگند
در بحر توله جاب گم خواهی شد	در باو توله سحاب گم خواهی شد
اندک لے ذره سخی دیگر کا خسر	در پر تو آفتاب گم خواهی شد
هر گوشه فضائی صبریا بان دارد	هر غنچه بهشت خود گلستان دارد
گر عقده خاطرت کشاید بینے	هر قطره جیب خویش طوفان دارد
یار ب جاسنے کہ جمله بہت زاید	یار ب جس دے کہ کار طاعت آید
یار ب عملے کہ با تو نزویک کند	یار ب عملے کہ جز تو ام نہاید
عالم کہ عدم بود سنے کرد نمود	در ضمن وجود خویش وادی تو وجود
فیض عاست گرفت در بر ورنہ	کس بالحق این عنایت خاص نبود
در عشق نہ مرد خود پرستے باید	وارستہ ز خویش دل بدستے باید
لے آنکہ پری زبا و دعوی چو جباب	البتہ ترا بخود شکستے باید
در فترتہ جاہ و نہ تجمل باید	سنے فکر خروند بارونی جل باید
لے و درو متاع خانہ درویشان	شکین و رضا صبر و تحمل باید
خواہی کہ شود در دو جہانت بہبود	در بندگی رسول باشے بہبود

باشد

باشد

حق سست بہاں ہر چہ پیسہ فرمود	گر فحتم کئے و گز نہ تھی نے شک
خاطر ہمہ نے شہبہ و نے شک باشد	اترا کہ زول حرف ووقی حک باشد
اے و روز بان وول من یکے باشد	شد ظاہر و باطنم یکے مثل جرس
جھے ساعی کہ توشہ باید برو	خلقے بتماکش این کہ می باید خورد
مے میرم ازین فسکر کہ می باید برو	اے ورو من مردہ دل ناکارہ
سہباب طرب و گرافیت بخشہ	اترا کہ زور و عشق بوئے برسد
چون غنچہ دے کہ خاطر من شکند	صدیش ہفتہ ام بر آید زول
اشکم از موج خویش گرد آب نمود	عشقم ہمہ شعلہ وارے تاب نمود
چون شمع ز بسکہ اشکم آب نمود	طعم اے ورو مثل می گرم و ترست
قدر تو بلند و منزلت لعلی بود	پیدائیت آن زمان کہ ناپیدا بود
طاوس بہ بیضہ ہم پر عشق بود	رنگ انھما بتندل ماختہ بہت
داری سخنے کہ گفتنے میخواہد	راز دل تو سفتنے میخواہد
این غنچہ مگر شکفتنے میخواہد	ہر دم و ہنت لب تسم وارو
طبتے کہ چوسد گرم گردید افسرد	بر دل کہ چو گل شکفت آخر پرمرد
پیداشد و شاد گشت و غم دید و بھرو	اینجا ہر کس بطرز خاصی ای ورو
دل ریش تند گردے خمیر ہنہ	اہانکہ درین باغ بعبرت دیدند
چون دامن گل ازین گلستان چیدند	وامان ایسہد پر نگر و ندر گل

یک چند گرت خلق و گر خواند چه شد	نام تو پس از تو بر زبان را ندید چه شد
پیش از افسانه نیستستی ای ورو	افسانه اگر نماند و زماند چه شد
نم گرت نیست بود پس هست که شد	ور نشه نداشتت ست مئی مست که شد
سند و رعد و شام و لیل قوم ست	چیزی زین پیش نیز بود است که شد
کاشمیه سگال نه نماید استاد	کودن نکت بر نحو و قبول ارشاد
پاکه غم زلی جو دست آهین طبعان	من سوخته ام نفس چو مشکب جداو
اشکات کس بر اوج خیمه آراسته اند	مانند فک شکوت ازان خواسته اند
نم رتبه بی چند و برین گردون شکل	چون مهر نشسته اند و بر خاسته اند
حوبان تالی به پسه من تیشه زند	در سینه خد بگسائی اندیشه زند
یار پهل ما حمایه میخواست میخواست	تا چند تیان سنگ برین تیشه زند
زبان موم ز ناله بر افراشت چه شد	نور چشم ز اشک خرمن اپنا تنه چه شد
بر دل بگم میکنم و میسر انم	کاین آینه صورتی بخود و پشت چه شد
انگس که لباس عشق بر خویش گزید	خزگر نیز خویش و خنده انبار مدد
ویدیم به باغ از سر ناز و نیاز	بلبل نالید و گل بنامش خنده
و پرده ساز نفس پامی ماند	یعنی که میان کے زانے ماند
و اسرته بزلف او بود ناله دل	ور خانه بچسپه حساسے ماند
کے ورو جوانی ز کنار تو رسید	پیری بسرت سفیدے آور و بدید

تا چند کنی زبان رازی چن شمع	خاموشی به که صبح نزو یک رسید
تا چند جگر ز سح خون باید کرد	منت گنج سپهر و ون باید کرد
اکنون که نه زرنه زو رماند نه شباب	حرص و نیاز دل برون باید کرد
از خود شده که هر کجایمی استند	خود می رود و خود بصفایمی استند
از جنبش پانگی رود آب روان	آب استاده بی زبایمی استند
قدری که بسا ز رود لاورداد	آن قدر کج شخص تو نگرداد
با آب روان تیغ هم سر نبود	آب استاده که گوهر وارد
مروے باشی و پاسب مروت نبود	بر ناله و رداه سروت نبود
افسوس برین حالت بیدرد تو	صد حیف و لے واری و دروت نبود
یا هم اگر اتحاد منظور بود	نزو یک بود شخص اگر دور بود
در چپتی وونی نباشد لے و رو	در روزه و آفتاب یک نور بود
لے و رو بود شخص تو وحدت بنیاد	کثرت تو هم تو رو شخص بنیاد
یک زاو و نمود ساوه لوحیه است	آئینه و رو وونی بروے تو کشاد
اینجا گل زلیست چیده باشم شاید	بویش نفسی شنیده باشم شاید
گویند مرا تو خواب دنیا ویدے	از یادم رفت ویدے باشم شاید
وقتی که مرا باین طرف بوش نماید	از جذب و سلوک و رولم بوش نماید
من بار زوش خویش انداخته ام	لے و رو زمانے که مرادوش نماید

و ہم ست کہ جانبِ خودیہا خوانند فکر من و تو کہ وائر اندر من و تست	از گردش رنگ خویش هر سو رانند فانوس خیال سبجہ میگردانند
لے دور و ہر آنچہ مروم اینجا دیدند چون عالم خویشے کہ نظری آید	تا خورده و نابروہ بلا حا دیدند باطالع خفته روی دنیا دیدند
این اہل زمانہ و رونام کم کردند از چار طرف بخار و لہسا چندان	بی ہیج عجبست عجبست ہلاکم کردند بر خاست کہ زندہ زیر خاکم کردند
بعد از من و تو زمانہ خواهد ماند یا فضل ہر آنچہ نقد حال من و تست	روز و شب کارخانہ خواهد ماند بھروگران قسانہ خواهد ماند
ہر چند چہاں نہ جاودان خواهد ماند لیکن دریاب تا کہ انسان باقی ست	قائم نہ زمین و آسمان خواهد ماند بودست چنان کہ ہچنان خواهد ماند
عارف نفسی عقدہ کشائی دارو چون غنچہ گل درین گلستان یعنی	در خویش پیام آشنائی وارد واگردن گوش دل صدائی وارد
رنگ از سبخ من پریدے میخواست نے رحم بسوی من نکاسے مست ضرور	اشک از مژہ ام چکیدے میخواست حاکے دارم کہ دیدے میخواست
ہر نالہ دل رسیدنی میخواست نے در و بر آہ و نالہ ام گوش بنہ	ہر آہ بجان خیسدنی میخواست ور و دل من شنیدنی میخواست
شوریدہ سرے کہ بر ملائی نالہ	از ہرزہ در آئے ہمہ جامی نالہ

برہر قدم اینجا دل ماسے نالہ	دروشت جنون جبریں نولے شو قم
گر شنگے و تکرانہ نجاشس وید	بند انکارہ کھولش گرد باوت بالید
بادی ست کہ در عیار و ہمت پچھید	ایم ہناک خیال سر کشیدن اینجا
وز بجز معائنہ بصرے باید	بہر چند پے وید نظر می باید
بانورنگے نور و گرے باید	مانید ولی در و مقدم باشد
لئے خانہ ام از چرخ من می سوزد	لئے رخت مرا آتش من می سوزد
جسیم چو سحر سے وز دے سوزد	کارم ہمہ درینچہ خورشیدی بہت
فرق من و تو ہے ماسے و رخو	لمکے کر وہ خیال ماورائے و رخو
چندان نرو می کہ باز آئے و رخو	ایں دروہیت سیر ووری وار
رنگینی طبع گلستانی وارو	ہمتی لندی آسمانی وارو
چون غنچہ دولت نیز زبانی وارو	ہمہ زبان غیب از خود بشنو
سر سبزی آن خیال بنگی باشد	ہمہ سب جہان کہ جملہ رنگی باشد
چون صبح بہان شگے رنگی باشد	ہمہ آہ بر رخت بگس اینجای و رو
ناچار بخود ظہور کشدیت آرد	وہ ست کہ ہمہ در صفائی بارو
روسے آئینہ و رو رو پاوارو	سورنہ تھیں بیک صورت نیست
از لقلقہ زبان انسان نہو	سنا نہ آگاہ تا بحرفان نہو
اے درو وے شمع زبان ان نہو	بہر چند پے سے نہو زبانی وارو

چون تفرقه لیل و نهارم گل کرد در فلکشن نیز ز نیرنگی بسم	بشکفت گلی و نوک خارم گل کرد صد جوش جنون ز نو بهارم گل کرد
فرست که قدم براه سعادت بنهاد این عصه زندگه بوم بوم نبود	صد حیف که جزو فقر غفلت نکشاد غیر از نفسی چند که دادیم بساد
از حرص اگر عمر بسر می کرد ز محنت کس رنج پاناشد تنها	آدم پئے رزق در بر می کرد سر هم از فکر بیشتر می کرد
تا انهی امداد شعورت نکند ایشم دو چار با غلے نشود	از دیده دل حجاب دورت نکند پشتمی صفا اگر کردورت نکند
آن کس که بقای خود بر نیامد دید باوید قضا نگردد و آرایش جمع	قانع ز همه ساختگیب گروید بیشم حیات سر مه کس نکشید
دانی که نمود جلوه به جان باور چشم ز کس نشود پر روی بهار	ز دست جدا ظهور در هر یک فرود تشم آئینه ز بکسرت واکرود
همراه روی که دل ز محنته زید فصلیح کشد ساز که تا پیر شود	بسر ای مقصود درینجا ز سپید پای که بخواب افت آرام تدبیر
چون جلوه بهسار من و با بنامند جز روی تو نیست حقیقت آورد	بکس امر و وجا جدا جدا بنامند رو که که در آئینه ترا بنامند
دون همت اگر مال ز روی پیدا کرد چون مور بر راس خود پر پید کرد	

لطفاً این شعر
اول دستگیر
در وضع
بصورت و با
ملاحظه نظر فرمایید
بسی تمیز
و در صورت
بجاست

کے مرتبہ سفلیہ نفاذید باب	عیسے نشود ہر کہ خرے پیدا کرو
مانند شرر ہر آنکہ چشمے بکثرت	از تار نگہ را و زمانہ پیچید
گفتہم زازل تا با ابد رہ چہ قدرست	گفتا کہ کشا و ر و خواہد بود
چندانکہ ترا و ہم شکل کردو	چشم آرایش مکمل کردو
جز سچ نیاید بہ نظر مثل جناب	بر خویش اگر عقدہ تو حل کردو
ہر کس خواہد کہ ورو مارا بیند	باید بہ سخن سخن سرا را بیند
چشمے و رکوش شیر باشد کہ از ان	پستی و بلندی خدارا بیند
ہر گل کہ گلستان ایجاد مید	خون خورد و بجز روے دل ریش ندید
لے ورو بزیر خاک اینجا ہر کس	چون صبح سری کشید وستی بدرید
حیرت نہ آئینہ دیدارم کردو	غفلت ز خود از خدا خبر وارم کردو
ناکار گیم بکار آمدے ورو	پائے در خواب رفتہ بیدارم کردو
آنرا کہ فدا قبائے ہستے بدرو	کے دست بسوے جمع اسباب بدرو
فانی نفسے کہ ہر دم از خود گذرو	لے ورو چورنگ نے پروہاں کردو
در گلشن ایجاد بفضل و تائب	وار و محفوظ حق زا اولاد پید
کارے کہ زوشیت ز شعی کرد و ظہیر	ضمہا زہ آن تاک ہمہ عمر کشید
آن شوخ پس از من ہوس میگردد	می خندہ دو بانہر نفس میگردد
بامردن من، سچ خار و کاری	گر پد شیش چو رفتہ کس میگردد

سکونتی ہے

گفتتم به دل تو و لب کرمی باشد	گفتا آری که سر کرمی باشد
گفتم باشی تو در دل من گفت	حرفی ست که در شیشه پیسے میباشد
زند ان همه عمر سے آما وہ کند	تا پرورش خاطر آزاده کند
خالی ز خیالات و دعوالم باشند	پیمانہ زندگے پر از باوہ کنند
شے نیست کسی که تحت عاچی وارو	تا آنکه نہ شاپانہ مزاجے وارو
یعنی کہ خسوس پیش ارباب شعور	سلطان نشود اگر چه تاجے وارو
اہل دنیا کہ سوے ظاہر نگرند	از باطن خود پر وہ بغفلت ندرند
شبهہ اور پاس مال زندہ وارند	در گور بجز مردہ ولے مانبرند
تا چند بغفلت رہے ناوائی و خواہی اتوو	تا کی نہال کا غافل مانے و در بزم وجود
ای رنگ عدم ز رنگان ہم پایا و باید کردن	ہر شخص کہ رفتن جہان فانی و گویا کہ نبود
نذار و گل این رہے نیکو نذارو	شود چہ سرہ با تو چنین روندارو
کہ پہلو نشین تو گردید امشب	نگفتی تو حرفے کہ پہلو نذارو
جانے کہ بہ لب رسیدہ باشد	لے و اے گرت نہ دیدہ باشد
ناصح کہ چنین بہ من در آویخت	غالب کہ برت نہ دیدہ باشد
در آن مقام کہ ہرگز نہ ماومن باشد	ز خویش گم شدگان ترا وطن باشد
وجود شیفتہ جلوہ سازی ویش	عدم فریفتہ یا و آن مہن باشد
بقر پرسان را ز محبت کی بیان کردو	مگر مثل جرس دل اندین ہ خود زبان کردو

شکر و اندر ذوب کسب قانم مزاجان را	براه کجروی هر چند دانه آسمان گردد
روسته پیری سپید روسته مرا	چون در کز نو خندان سیاه نکرد
دلبران دام زلف با میدند بنده سوسه یکے نگاه نکند	
ذوق تو بجام دل بدم سفا لذت	شوق تو مرا غلج اندام ست لذت
نام تو بود نام خدا لذت بخش	دیگر چه چیز با نام ست لذت
امروز اگر اشک تو شوید کاغذ	فردا از تو هیچ کس بخوید کاغذ
خود گو با خود حقیقت نام تو است	زان بپشت برای دور که گوید کاغذ
از لطف یغمین خاطر موقن ملتند	از لذت ایمان دل مومن ملتند
دیگر همه لذات فراموش گردد از یاد خدا شود چو باطن ملتند	
آن ذات مقدس است هر دم حاضر	بر حال جهانیان بجز جانا حاضر
دست من و ایمان رسول الهی	در هر دو جهان ست محمد ناصر
لایع با عیش پیدائی به نفس الامر	یرت ز من کم شده که نفس الامر
شد حکم تو چون نفس شرمزنده	جز امر تو نیست هیچ در نفس الامر
لای فطرت میخانه و جنة غیر	شمرست باور طمع دولت تقریر
گر بنده حق شوی و گر بنده عین	در هر صورت به بندگی نیست گزیر

لے ضرور سیدت اگر از خلق آزار	سبچہ ہزاروں گنت خواری ز ہمار
گر بر سر تو نهند پامردم و دم	تو از رہ انکار سر بر پاوار
اندھم کہ کشاید و بر بخشش عفتار	آید ہمہ امیر از بہان جز الخبار
از راه معیت کہ دار و پام	مار از جہاں اوست بشیم و پیدار
لے و روز دیدہ کہ در دیدہ کور	فرقے نبود میان تاسی و نور
پسستی باکہ از عدم ممتازست	در آئینہ عظم خود دست ظهور در سائے
لے خبر از آب و گل تخم و شکر	واقف نہ از زردی تخم و شکر
آگاہ شوی ز سر بسدار و معاد	مگر فہم کنی تو حاصل تخم و شکر
ہر چند بود ظهور تو نور نظر	لیکن نکند نور ترا در کلبہ سر
خورشید تجلی تو اخباس ہر دم	چون صبح ز جیب بیرون آرد سر
در عرصہ امتیاز این شام و سحر	بیداری خفته بخت چون کرو چکر
در قسمت ما نیست پس از درون ہم	خوانے کہ در آن خواب نیاید نظر
یا بر سر ہم رنج دنیا بردار	بروش یقین با غم عقبے بردار
برداشتن بار ضرر افتاد است	این را بردار خواه آن را بردار
لے و درین صبح بہ بزم آثار	مجبور حقیقت ہم بخش مختار
چون دست بہودست با میانی حس	چون پائی ہم دست پائی من بی رفتار
سخنی دلت بکلمہ گروید و لیر	در جوہر و جہان بیج نمی سازے ویر

لے آہن اگر بکار گاہ صنعت	آئینہ توان شدن نگردی شمشیر
ہر شے کہ ندیدہ عیان ہم شدہ گیر	لیکن ہمہ از چشم نہان ہم شدہ گیر
چیزے کہ در انتظار او مصروفے	چون امر گذشتہ در وہم شدہ گیر
خواہی کہ شوی دوچار با جلوہ پار	دل صاف کن و در نظر بیچ مدار
رو پیشہ خود ساز تحیر لے درو	
چون آئینہ حیرت ست با بیچار	
ہر سو کہ ز اسرار نہان اندک نوز	بر بی بصران مئی نمایند بروز
ایجا آگاہ اہل بینش باشند	چون مردم چشم از اشارات رموز
خواہی کہ شود شب بقر روشن چون روز	از آتش عشق شعلہ در خود نسوز
ہی درو ایو ہم حائی سوز ست و گداز	بگزار چو شمع یا چو پروانہ بسوز
لے درو ز پیشہ خستہ خود بر خیز	رو نقد وجود خویش بر خاک بریز
گر وینا نوز نگاہ ست ترا	چون نقش قدم بچشم از خود بگریز
گر بر تو کشودہ است دروازہ آرز	در باب قصور علم و باغیر بہار
آزرا کہ تو از قسم حقیقت دلے	آن ہم بچقیقت ست از جنس مجاز
خولے کہ تماشا کنے آن جلوہ ناز	از آتش عشق او سراپا بگداز
آہن دلیت بکار ناید اینجا	آئینہ برائے پرمی از شیشہ بہار
از ناسے گلو ہا چو بر آمد آواز	شد صورت الفاظ معانی پرواز

الحق چیزے کہ پروہا پروارو	
یا پروہا ویدا ست یا پروہا ساز	
انکار وجود چو توان کرد ہو کس	در قسمت من نیست چو معدومی پس
چون لعل ز آتش مئی سوزد خس	آہم نہ نشاند چون گھر گریے را
در فضل و ہنس شہدہ باشد پس	گر شمت دولت ست تو ہم ست ہو
آن باید شد کہ آن نگر و دہر کس	لے ورو اگر بہت عالی داری
اسرار لخت فیہ ہر دم بشناس	ہر لحظہ ناسے بہ پاس انفاس
از جمع الہی ست این جمع حواس	اینها آموزِ سلیم آدم شد
کلم گوئی بخلق و زبان بیش ہر پس	اسرار خدا از دل درویش ہر پس
قلب تو زبان اوست از خوشین ہر پس	لے نے خبر ان سوال مطلب ترا ست
بہر چہ نشینے تو بسر خوان ہو کس	لے آنکہ شدہ حرص نصیب تو پس
چہ خفتہ چہ بیدار ہو بخت کس	در طالع تو نیست بجز ناچیزی
ہیچہ خیال جاہ صد گونہ ہو کس	از باد غرور و روم باغ ہر کس
برخاست چو سبج ہر کجا کرد نفس	آرے بفلک بروغبار خود را
بود نگاہ نمودن ترا کفایت و پس	بطفے و بجوانی و پیرے و مردن
بہر کجا کہ رسی قصد پیش و پیش ست	
کہ چون پایا وہ شطرنج پس نگر و کس	

باری زگند وارم و گویم که بخش صد توده گند آرم و گویم که بخش	یارب چه زیان کارم و گویم که بخش وارم چونم که تفتیح مشر
مانند فلک قرار نبود یک گاهش یک خلق چو سایه میرود همراهش	عمری که شمرده ایم سال و ماهش سرگرم سمرغ کیست یارب و راهش
و بدی کن و بر وضع جهان خندان باش بچند درین خانه تو رسم مهران باش	چون آمدی بعالم امکان باش از جان و رو خود سلفی عالم است
در صحبت هر دو فقیس و درویش لے مخزن سیرا راجی اندیش	لے کرده تلفت عمر گرانمایه نویش از عالم غیب آنچه خوب است در دست
توانم کس یک طرف و تنها باش بر منی خط صورت حق شیدا باش	گو خلق پر از شوره و شر و غوغا باش بر صورت من مستحق علم بگردد
حرفی با شاره گو و میفهم و خموش دیدیم که غنچه لب شود گل گوش	لے در و بگفتن معانی مخروش تا گل کند در ز گفت و شنود همراه
جاری شده شکها بجای نهرش چون خیزبتان بود سواد شهرش	رفی که خراب کرد آن کون و پیرش بود است این دنیا را در کی خوابان
کوران و کران بجم من ایند خروش لے روشنی طبع تو هم شو خاموش	بگو عقل کجا فهم و آرزیش و بهوش چون شمع درین بزم همیشه میسوزد
از بجزر مکان جبرانی پس پیش	لے آنکه ز فکر بود باشی دل ریش

اندیشه عبث مکن که نهج باشد	مانند کمان خانه هر کس با خویش
زودنیش بجان نوش شکر خندش	گوید که بوعده میکنم خرم خندش
ما را به چه طور در و باور آید حرف دهنی که هیچ میگوید بندش	
خواهم نه عوارف نه فتوحات مخصوص	شدن آنکه عند لیب در دم مخصوص
حق ساخت مرا محمدی خالص	در من نبود غیر دیگر غیر خلوص
در دل پاید همیشه داری اخلاص	بیوسته میان سپید کاری اخلاص
از شرک و نفاق سخت پر نیز منما	مخلص نشوی تا که نیاری اخلاص
سر سبز نشد هیچ که دانه حرص	آباد نگرددید گله خانه حرص
چون ظرف شکسته باز خالی گردد هر چند که پر کنند پیمانہ حرص	
کردی شب و روز کارانی بالفرض	دیدنی همه چیز این جهانی بالفرض
مرگ و پیری دو چار گردد و آسرد	صد سال اگر زنده بمانی بالفرض
یادست مرا ز خویش و بیگانه غرض	غیرش شناسد دل دیوانه غرض
از ظرف مراد در و باشد مظهر یعنی که بود باوه ز پیمانہ غرض	
بر عیشش که در هم فوق همیشه غلط	باشش که نگاه متصل و پید غلط

لے دیدہ و فہمیدہ تو ننگ شعور	تا کے غلطے یافت غلط وید غلط
صد جوش ننداگر چہ بیامی محیط	لیکن نرو و زجائی خود پائی محیط
شایانِ بزرگے استقامت باشد آبِ استاده است پر پئے محیط	
ہر چند کہ کم کند یہ است کاظ	لیکن ہمہ وقت بندہ راہست کاظ
با آنکہ مدام می کش تو بیستم	لے و روئید ہم من از دست کاظ
نفس و شیطان مدام لذات و مخلوط	وارند نہان طرفِ عداوت ملحوظ
تا حافظ و ناصر تو درینجا واری منصور بر اعدا و ز خصیان محفوظ	
سرمایہ عشرت است اینجا و جمع	از جمع جو اس کن ہوتا و جمع
آخر جو گل شکفتہ حالی بند	ہر س کہ چو پنجہ ساختہ با و جمع
ہر چند ز اندوہ فزون گریہ شمع	لیکن چو من سوختہ چون گریہ شمع
لے و رو اگر چہ آب گرد و ہم تن اما تو اندامین کہ خون گریہ شمع	
چون دود نہ چیدار چہ سودا بدماغ	گردست جگر غم اجنا ہمسہ داغ
رفتند بخواب اہل بزم و ماسا	بازست ہنوز چشم مانند چراغ
این تیرہ ولان کہ تیر با ند چو میغ	در جو رو کستم نمی نمایند در لیغ

	بر اہل گداز دست ظالم نرسد بیمابخت گشت تہ از خنجر و تیغ	
حق را نبود بپیکس ضد و خلاف در حضرت او کہ بس جسم است کریم	بد زالی تست با تو سر گرم مصافحت طاعت مقبول نیست تقصیر معانت	
اے یافتہ بہمت ز عناصر تالیف شد بوقلمونیت فصول عالم	شخص تو بچا طسبع گرد چہ جریف نہ صیف و شتاوتے بیچہ خریف	
گر ڈیر عدن بود و گر ڈیر نجف	آخر چو بدست تو نماز چہ شرف	
	جنہج نباشد لے کہ داری اینجا ماند سراب گر چہ دریا و رکف	
اے بجز شفاعت و دو عالم لائق لے شبہ ز خورشید حقیقت بچمان	دارم ز جناب تو امید و اائق تو مجھ صادق چو صبح صادق	
اے لے خبر از ہستی ہستی مطلق کثرت کند ترا پریشان چو شود	نکرت از کتاب توحید سبق نصب العین تو معنی واحد مطلق	تو
اے بند عقل ہستی آگہ عشق گفتم بتو آنچه گفتم بود اکنون	بر تر بود از عقل لے و گرہ عشق خواہی رہ عقل گیر خواہی عشق	
صوفی بتصوف شدہ صرف مطلق	تا بذر نحو سہ کرد ورق	
	ماول شدگان بکشت عشق ای ورو	

از ناله عند لیب خواندیم سبق		
مانند سحر نفس شردن نزدیک		شب زنده نداشتی و مردن نزدیک
گل خند و دود و ہنگام فسر و نیک		دل غافل مرگ پر فریبست آورد
بارد ہوا اشک مثل باران بر خاک		چشمم کہ چو شبنم ست ز اول نناک
چون صبح زابت اگر زبان شمرہ چاک		یعنی کہ قبائے ہستیم را سے دور
بنگر بصدائے غموش ہزاران آہنگ		گر خاطر تو ہست لطافت آہنگ
مانند نقوش لغتہ نقشتے نیرنگ		بر صفحہ روزگار ناپید بنظر
از سختے ایام مشو پاس آہنگ		لے کردہ ترا تیرگی بخت تنگ
ہر سخت و کدر نازک صافی کردو		
آئینہ ز آہن ست و مینا از سنگ		
لے نظر تہی لغتہ نہ چنگ و نہ مہل		لے جام و نہ مینا و نہ ساقی و نہ نل
لے شمع نہ پروانہ نہ گل نے بلبل		ہنگامہ ہستی ست چہ حسن و چہ عشق
پیری ہم میرسد نباشے غافل		طفلی بگذشت شد جوانی حاصل
چون دانہ کند قطع رہ اینچا منزل		ہر چند چو تار سبجہ بر جانی خودی
محو از نظرت شود شہود باطل		برخیزد اگر زول قیود باطل
برقع افگندہ از نمود باطل		یعنی کہ وجود حق برے اظہار
خون کرد جگر و رو کنون فکر اجل		زمین پیش بہ دل زد لہ بران بود غافل

از حسن پرستی ننگد شتیم آخر	حالا شده منظور نظر حسن مسل
لے ورو تونی چراغ کاشانه دل	روشن بود از تو چشم پیمانہ دل
تو خانہ نشین و گوشہ گیری جایت	یا گوشہ خاطر ست یا خانہ دل
لے ورو امانیہ تو خود کرده خلل	زان عقدہ خاطر تیر و وصل
خوانے کہ در خیال ویدے آن را تعبیر طلب نیست چو خواب محسّل	
لے ورو بعد رنگ اگر پیدا ایم	اگر آت معنی یکتا ایم
چون عکس نمود ما وجود و گرت	ہر چند کہ ما ایم نگوئے ما ایم
یکچند چو شعلہ سرفرازی کریم	یکچہر ہسان زبان درازی کریم
بر سر کشتی کہ بود آخر چون شمع	ویدیم کہ صرف جان گدازی کریم
از ہر بد و نیک چون بخش و شاد شدیم	وارستہ ز خار و گل چو شمشاد شدیم
یعنے دل را کہ باعث تقسرتہ بود	بستیم بزلف یار و آزاد شدیم
ہر لحظہ درین خانہ کہ من می آیم	گم کردہ رہ شناختن می آیم
چون شعلہ کجا رسیدم منظور ست	پیوستہ برون ز خوشتن می آیم
ہر چند ہمہ بہ آب و رنگ آمدہ ایم	از شیشہ دل بر زیر سنگ آمدہ ایم
تا کہ بگر فنگے خاطر سا زیم	چون غنچہ ز وضع خویش تنگ آمدہ ایم
یکچہر قدم براہ افسانہ زویم	یکچہر در کعبہ و چرخانہ زویم

ورسید کردہ آمدیم و پیمانہ زویم	المنہ بتدک کہ آخر اے ورو
بال و پر چیلوہ کشتو دم فرستم	گر بودہ ام و گر نبودم فرستم
روئے کہ نداشتم نمودم فرستم	در آئینہ و ہم چو مثال لے ورو
در عجب منہ تمام صرف عیبم	گرست شب با بیم خراب شیبم
مشتاق لقاے پر وہ پوین عیبم	ستار عیوب نیست جز پر وہ عیبم
آخر ہم سے باخویش انخفا کردیم	ہر چہ در ہزار جلوہ پیدا کردیم
چیسے کہ بعد رنگ تماشا کردیم	چون کا غذا تاش وہ در ما پوشید
طفیم ہنوز گو مطلق خوابیم	جاہل طبیم گر چہ با عرفایم
مایدانیم انچہ مایدانیم	صرفے از ما و گر نباید پرسید
سنگیم و لے کعبہ ہر بینایم	ہر چہ کہ سفلیم لیک اعلا یم
مانت رنگین جلوہ گہ اسمائیم	جز نام و گر ترانہ ساید طلبید
افسانہ شوق محبت میگویم	گریم سفرم ز منہ زلی میگویم
باہگ ہر رسم درود لی میگویم	این قافلہ مست فی بیدری ہون
فہیدنک و طبع چوبلی دارم	ہر چہ کہ من دل فضولی دارم
از در گہت امید قبولی دارم	با اینہم اے رحمت بی علت حق
گد با غم بیخاندہ آلودہ شدیم	گاہے تلف شادی بیہودہ شدیم
از گردش رنگ خویش فرسودہ شدیم	گلگشت گلستان تخیل کردیم

گاہی زہرہ بیہدگی و ریدریم ہستی پئی بستہ است نامیگزیم	گاہی زہرہ بیہدگی و ریدریم ہستی پئی بستہ است نامیگزیم	گاہی زہرہ بیہدگی و ریدریم ہستی پئی بستہ است نامیگزیم
در گویش دلہم کہ ای طلسم موہوم تا من ہستم تو ہم نگروی معدوم	در گویش دلہم کہ ای طلسم موہوم تا من ہستم تو ہم نگروی معدوم	در گویش دلہم کہ ای طلسم موہوم تا من ہستم تو ہم نگروی معدوم
لے بخت جس نہ گفتگوی داریم ما آئینہ ایم عکس دے داریم	لے بخت جس نہ گفتگوی داریم ما آئینہ ایم عکس دے داریم	لے بخت جس نہ گفتگوی داریم ما آئینہ ایم عکس دے داریم
یعنی چو جناب و روحی آب شدیم یک چشم کشوہ باز و خواب شدیم	یعنی چو جناب و روحی آب شدیم یک چشم کشوہ باز و خواب شدیم	یعنی چو جناب و روحی آب شدیم یک چشم کشوہ باز و خواب شدیم
آگہ زہرہ ہفتہ اسرار شدیم وقتے کہ بصد رنگ نمودار شدیم	آگہ زہرہ ہفتہ اسرار شدیم وقتے کہ بصد رنگ نمودار شدیم	آگہ زہرہ ہفتہ اسرار شدیم وقتے کہ بصد رنگ نمودار شدیم
ور مردہ ہمان بہشت دوزخ و ظم کز دوش چگونہ بار ہستی فگنم	ور مردہ ہمان بہشت دوزخ و ظم کز دوش چگونہ بار ہستی فگنم	ور مردہ ہمان بہشت دوزخ و ظم کز دوش چگونہ بار ہستی فگنم
افسوس کہ تلخ کام ازین ہر شدیم شمرندہ ز روی نسبت ہر شدیم	افسوس کہ تلخ کام ازین ہر شدیم شمرندہ ز روی نسبت ہر شدیم	افسوس کہ تلخ کام ازین ہر شدیم شمرندہ ز روی نسبت ہر شدیم
جز جہل نبود چون تامل کردیم ما دیدہ و دانستہ تغافل کردیم	جز جہل نبود چون تامل کردیم ما دیدہ و دانستہ تغافل کردیم	جز جہل نبود چون تامل کردیم ما دیدہ و دانستہ تغافل کردیم
پیدا کن جلوہ حدوش و قدیم	پیدا کن جلوہ حدوش و قدیم	پیدا کن جلوہ حدوش و قدیم
گاہی زہرہ بیہدگی و ریدریم ہستی پئی بستہ است نامیگزیم	گاہی زہرہ بیہدگی و ریدریم ہستی پئی بستہ است نامیگزیم	گاہی زہرہ بیہدگی و ریدریم ہستی پئی بستہ است نامیگزیم

از بستے یافت پذیر و صورت	مانند سر انقباض بند عدیم
نے لشکر و فوج پادشاہی کریم لے و رو بدولت فخر سے اینجا	بر سوز فقر کبر سربانی کریم ور کسوت بندگی خدائے کریم
گر شہ عیشیم و اگر غم سزده ایم زمین پیش ہدایتیم کاری باخویش	از دولت او و رو باین عہد ایم از راہ نمائش بخو و آمدہ ایم
عمری ست کہ چون لطف پریشان جویم تا جلوہ یار جلوہ گر شد و مسا	چون غنچہ گل سر بگریبان جویم آئینہ صفت ہمیشہ حیران جویم
ہر چند کہ صافیم کہ ورت اشیم یعنی کہ بغفلت کہہ خلق لے و رو	محویم شے ہمان پریشان نظیریم چون آئینہ چشم باز و ماہی خیریم
و حدت شدہ سامان بہا بہا چہنم ور گلشن و سرور و چون خوشتر تاک	بیرون ز خودم بیروخت و طعم خوشیشہ و خود پاوہ و خود انجمن
یک عمر گدائی ز گردون کریم اکنون کہ منودہ ایم چشمے پیدا	وز کوری دل نظر بیرون کریم مانند حساب کاسہ واژون کریم
نے مار گزید زو نہ عصب غیشم فرق من تو باعث تفرقہ ہاست	ہوشش ست کہ کرو این ہمہ لریشم قربان تیرے تیرے تیرے خویشم
کاسے سخن از و ہوشش سے گفتم افسوس ز علم ناشناسا یک عمر	کہ از و ہوش خود سخنش سے گفتم او بود کہ من و رو ہوشش سے گفتم

لیکن آنم کہ جملہ ناپید ایم چون نغمہ ز ساز خود بیرون آیم	ہر چند ہمہ پاؤ سرو اعضا ایم لے و روزمانی کہ سخن بیگویم
لے سازِ غنّانہ لے نوائی دایم فریاد ز دوست نارسانی دایم	لے شاہی و روزنہ گدا لے دایم لے نشہ نارساو لے نالہ رسا
درد ل نہ غم ز روسپاہی دایم چون آئینہ چشم یک نگاہی دایم	دوسر نہ ہو امی مال و جاہی دایم صاحب نظری تو جہی گر نکند
آتش زوہ شرارِ چھاق خودیم ای وای کہ با این ہمہ شتاق خودیم	برہم چون گل ز دوست اوراق خودیم ازماست ہر آنچہ ورو برماست ہمہ
غافل ز معا و زندگانی کردیم ما اہنچہ بخو و ز مھر با لے کردیم	چندی کہ معاش کامرانی کردیم لے و رو کجا ز دوست دشمن آید
آہنگ ترا نامِ خدامی شنویم ورگوشِ ٹھیم ہم ترا می شنویم	ہر جاز لے و جنگِ خدامی شنویم گر چشم کشائیم تو بیدِ نظرے
آزاد شدیم و ام پید کردیم گم گردیدیم نام پید کردیم	پختیم خیالِ خام پید کردیم یعنے لے و رو ہجو عفت ایجا
یعنے لے بشکنجہ ہوا و ہوسم یارب ز کجا ایم بجا ایم چہ کسم	عمر پست کہ وابستہ بتارِ نفسم معلوم نشد مرا ز نفسم ناقص
لے صورتِ عجز لے تھانہ شدہ ایم	گر قطرہ آبیم و گر دُر شدہ ایم

پیمانہ عمر یکم ز خود پڑشده ایم	محتاج کدام و کسیت محتاج الیه
خرمن خرمن خستند و خسته ام	از بس ز جدائی کسان سوخته ام
چون سوزن چشم بر تفتاد و خسته ام	یا و ایام رفتہ ب نظر سست
می تا لم و سر بر بیان و روم	چون نئے ہمہ تن پر از فغان و روم
از من در دست و من از ان دروم	نئے درد بحال خویش مگذار مرا
نئے خرمن عیش و عشرت انپاشتم ام	نئے تخم ہواؤ ہو سے کاشتم ام
غیر از دل خود پیچ نہ برداشتم ام	زین مزرعہ اے و رو کہ و نہا باشد
یک باوہ بچند رنگ ریز و در جام	لے و در درینجا فلک مینافام
شیرست نصیب و خون قیمت شام	از کاسہ خورشید بزیگر و دن
مشکل کہ دوس شود سرشار تمام	لے و در دین بزم نکتہ را انجام
میناخالی شود چو پُر گر و در جام	مقصود و دل نکشت بجا حاصل
کحل بصرم گر چه بظنا ہر گرم	راحت برسام و بختن و روم
چون سایہ بہر جا کہ فروکش گرم	جا و او مرا از ہمہ بالہ ہر حس
در قید حیاتم بقفس می سازم	با کبہ حزن ہر نفس می سازم
ہر چند کہ من ہمسہ کس می سازم	باطبع ز بون من نمی سازد کس
با خاطرے ساختہ خویش خوشم	نئے اہل ملائمتہ نہ ہواہ ششم
در گوشہ رسیدن ہمہ جا چلہ ششم	یعنی چو کمان حلقہ درویشان

که او گشتیم و که ما گردیدیم صد شکر که رفته رفته زمین گشتهها	که او گشتیم و که ما گردیدیم بودست بهرا پنجه مدعا گردیدیم
ما و ام که ما و ام خود می بکشویم بهنگامه خود بخود بلا نیست عظیم	یک لحد دوست خویشتن ما سویم پنجه درین مسرکه ما هم بودیم
هر چند که اندیشه ز حدیش کنم لیکن همگی چو طائر قبله نما	صد گونه تفکر بدلش کنم پرواز در آشیانه خویش کنم
ما و ام که اے در درین پنجم در راه فتاوی ز پائشینم	هر چند که مجوس بفانوس تنم چون شمع ز بس گرم سفردو تنم
یک چند که در شمارا حیا بودیم اکنون ز رسوم خویش ارید معاف	یاران مصروف دوستی با بودیم ما و ام که بودیم به ونیسا بودیم
نئے سوسے زمین نہ آسمان می بینم محو ویدار خویش بستم اے درو	نئے پست بلند این وان می بینم خود را پنجه در جیبان می بینم
با گل رہ خندہ در میان دشنہ ہم اے ہنفسان درین گلستان یعنی	باغچہ شبنم بہان دشنہ ہم ما ہم پنجه آشیان دشنہ ہم
در حضرت کبر پاز سر ساز قدم در بزم صفادہم از کرامت نرنی	و دعوی کن از وجود ای تنگ قدم آئینہ کند تیرہ دم عیسے ہم
از دولت عشق پاک روی و ام	در سینہ و دل و غمی و روی و ام

وزیر بصر بیان حال شوریدہ خویش	یک ناله درد و آہ و سردی دارم
بشوق شبنو سخن زور و سے دارم	روشن این سخن درد سے دارم
تقریر زبان شمع پیش خاکست	آہ سر کے کہ من زور و سے دارم
واغ جگر از لاله عذاسے دارم	چون گل دلریش از بہاسے دارم
شادم از غم کہ غمگاسے دارم	بیگانہ ام از بہہ کہ یاسے دارم
از کوری دل بخود گاہے محکم	وان کار کہ گردن ست گاہی نکم
سن بندہ ناکارہ و تو بخشندہ	دیگر چه کنم اگر گنا ہے نکم
پر مضطربم طرف بیاسنے دارم	گمہ می طیم و گاہ فغانے دارم
در سلخ و ہر چه بسلسے و رو	آرام کجاست تاکہ جانے دارم
لے و روز بس محو ترنگ اویم	ور بند خیال ہائے رنگ اویم
از تنگی روزگار خود نیست ہراس	مست یاد و دمان تنگ اویم
ور دل کہ خیال بست جو با او ایم	خاموش شدیم و گفتگو با او ایم
جان بر لب رسیدہ است ہی و لے	ما از تو ہنوز آرزو ما داریم
از دولت عشق و عجب تاب و تپم	در نالہ و آہ میرو در روز و شیم
لے و رومن غمزدہ اینجا ہر دم	دل در بغل و سر کبف و جان بلیم
ہر چند کہ موج و جلہ امکا کم	اما ز محیط جوشش ز و طوفانم
او گر چه بہانت کہ میدانی نیک	من ہم آنم کہ در رومن میدانم

برہر سخنے اشکے وان میا زم	وقتے کہ چو خامہ ترز بان میا زم
ورود دل خویشتن بیان میا زم	یعنے من سینہ چاک گریان گریان
باہر غسل بد کہ نشاید کردیم	فعل شایستہ کہ باید کردیم
کار سے از دست مانبا بد کردیم	بی قدرت خود چو لعبت شعبہ باز
گر وید حدوث او چو گل شمع قدم	مکن کہ وجود او بود باب عدم
از پامی فتاوہ است چون نقش قدم	ہر جا کہ سرے کشید نقش امکان
دیگر ز جہانیاں چہ امید چہ بیم	لے ورود چو شمشیر اجل کرد و بیم
در باغ سموم می وز دیا کہ نسیم	مارا چہ خبر چو زین گلستان رفیم
تا جان باقی ست بیگان می آیم	ور کوئی تو ای مونس جان می آیم
چون صبح شو و باز نہان می آیم	گر شام کشان کشان بر ندوم زین جان
شمعے ست کہ در بزم جہان می آرم	اسرار نہان کہ در بیان می آرم
من سوز دلی کہ بر زبان می آرم	لے ورود چو شعلہ جملہ نور سے باشد
از اہل نظر داوری می جویم	ہر گاہ کہ راہ سخنے سے پویم
باہر دم چشم من سخن می گویم	یعنے چو کتاب و روایجا ہمہ وقت
لیکن ہمہ سوی جان و تن می تازم	ہر چند جدا ز ما و من سے تازم
چند آنکہ بروان ز خویشتن می تازم	چون شعلہ جو الہ بخورے ہالم
بود است عرق کہ از چین افشا زم	سخنے کہ چو شبنم بزین افشا زم

دیدم که خیال ماندن اینجا بجاست	چون برق ز خویش آستین افشادم
با خویش ای و رو گرم جو شدم هر دم	مانند چرس ای خرو شدم هر دم
حرف و گران سمع خراشتم نشود	از ناله خود پُر است گوشم هر دم
محل کشن با دستخج کیف و کجتم	پامال نمود آمد و رفت و دم
آهسته بی ثبات دارم بکره	یک آبله چون حیات سرتا قدم
بیدار نگشته ایم نه خوابیدیم	در گلشن او بام بخود پالیدیم
زاهد بتو هم گل آگای چید	ما هم بخيال خواب غفلت دیدیم
ساقی بخدا شیفته وام تو ایم	سودازده زلف سیه فام تو ایم
مانند نعل در ستم و نعل تو ایم	آزاده خلق و بسته تو ایم تو ایم
بر رخ گل کجا نظر دارم	چشم بر گل رخ دگر دارم
در و سلطان بحر و بر گشتم	که لب خشک و چشم تر دارم
ز حال من خبرت نه خراب ساختم	تو خود شناس نه از کجا شناختم
بسان شعله نخود بهر زمان بی بالی	برنگ شمع سراپا ز بس گد ختم
من بوی خود به این آن کم کرده ام	خویش را کم کرده ام بایک جهان کم کرده ام
رهنمائی فتان لیس چراغ افشود بود رفیق رفیق خویش من شمع سان گم کرده ام	
با اهل دول تندی خو پید کن	در گلشن مسکن نمو پید کن

ور خاک نشین و آبرو پیدا کن	تا کے زہوا زنی بعزت آتش
دل رالے و روشتا خواہی کروں	ہر جرم کر استراف خواہی کروں
دائم شہر معاف خواہی کروں	یارب تو کریم و من گنہگار تو ام
خود را ز ترو و این ہمہ فسرون	تا کے بغنے منہج و مسہل خورون
برزیستن این قدر نباید مرون	لے و رو جان چو پیکس را نگذاشت
ہنگامہ و ہم نشست کو غیر و چہ عین	ہستے کہ وبال گردن آمد چون دین
گروا قضا از وجود ہیں القدین	لے پیش و پس تو بیچ حشے بکشا
ہنگامہ گر جهان پنا ہے بودن	تا کے مغرور بادشا ہے بودن
فروا تو سیا و کس نخل ہے بودن	امروز بھر چہ پیتوانے سے تاز
بیباک چنین نہ ریرا فلاک نشین	شاما چہ گدا بادل غناک نشین
از تخت فرو و آو ہر خاک نشین	زان پیش کہ با خاک برابر گردی
شادی و طرب بہت بغم افزون	از مغل ہستی بہت برون آسودن
کم نیست مصیبت این کہ باید بودن	ہر چند ہمہ بعیش و عشرت گذرد
از آمد و رفت خلق فارغ ہستین	در بزم جهان کہ وہم بہت ستائین
اورا تو باو نسا و خو و بیچ مسین	چون آئینہ ہر کہ پیشت آید ای ورد
دوکان ہوس زہل بر خود چیدن	تا چند ز قوت مدعا بگردن
دریش آید صرا نچہ باید دیدل	چشم کشا وہ است چون آئینہ ات

ای ورو ز مروان اہل عرفان مارا مطلب بجز میان تصنیف	از وضیح کلام میتوان یافت نشان مانند معانی بکتا ہم نہمان
لے حاصل تو زندگانی مروان لے غرہ وہم خود پرستی مروی	تا چند پے حیات قانی مروان پیش از مروان اگر توانی مروان
گرد عوی ہستی ست بہتان ست این لے حضرت الشان تجتسرا انجام	و شکوہ ہستی ست کفران ست این خود را شناختی چہ عرفان ست این
شوعاشق و در خود طلبی پیدا کن خورشید نثار و کسے جلوہ در بیخ	یعنے پے وصلش سببے پیدا کن لے ڈرہ برو تا بوقتے پیدا کن
اکنون من و این گوشہ زندان جنون سوائی کسے نبود زین پیش مرا	آباد کنسم خانہ ویران جنون شد زلف تو ام سلسلہ جنبان جنون
آنکس کہ خمیر کردہ آب و گل من ورخ دست خویش عقاوست مرا	آراستہ در صدق و صفامنزل من از من پوشیدہ ہست راز دل من
در خاک حصار صورت عشوہ گران ہر ذرہ این دشت تہ دامن خود	چون کنج نمودہ دفن ہر جا ووران دیدیم کہ دار و آفتابے نہمان
ای ورو درین کار کہ کون مکان یعنے واجب چو دید سوی مکان	اہستی بے نشان توان یافت نشان امکان وجوب شد وجوب امکان
ہر اصفابہ پیش و زمان گفتن	بے جا ست چو گوہر بخشایش سفتن

یعنی نرو و کدورت از طبع دلی	از روی زمین عبارتتوان رفتن
تشریح من است شہرہ الثنائی من	خوش کردہ خراب طبع آرائی من
یارب و گرم بخلق رسوا نہ کنے	پیدائی من بس است رسوائی من
یارب خاطر ز غیب شکستہ من	دل را برہ جیب تو بستہ من
بیشک بخلائے محمد نام	گر پور علی و فاطمہ ہستم من
بر سر چہ نظر کنے بہ تدقیق مکن	جمعیت دل خراب تفریق مکن
یعنی کہ جہان معرکہ تقلید است	باہیچکس ادعائے تحقیق مکن
گراول و آخرت پیش تعیین	ایمن منشین زیر سپہ گردان
در یاب کہ ابتدائی خلقت اینجا	سنگ ست پوشیدہ و خمیرت پہان
غافل شو و ویدہ دل کو رکمن	کا شائہ انتباہ سے نور مکن
عیب و ہنر خویش ہمہ وقت بین	آئینہ پیش رو سے خود دور مکن
حیف است نظر بر این و آن بخودن	شعلہ زان آتشیں ہو سہا بودن
ای شمع درین بزم ز خود چشم بپوش	تا کہ کف تشویش ز عرگان بودن
گر چشم دل ست و شن از نور یقین	در سیر و سلوک خویش غافل منشین
یعنی در گور ہم سفر با باشد	چون ریشہ دویدنی ست زیر زمین
برستی خود نہ اعتماد سے میکن	نئے بہر کسی قصد فساد سے میکن
چند سے اگر ت زمانہ اینجا وارد	خاکی شو و انتظار با سے میکن

منظور گمانی نیست از اینجا چیدن ما آمدہ ایم از پرلے دیدن	در باغ جہان نہ رست آرامیدن مثل شبنم بچشم گریان نفسے
ہر شام ہمان برو سیاہی بودن اے آنکہ نمودی و نحواہی بودن	تا کے ہر صبح در تباہی بودن این بودن خویش نیز تا بود شمار
داری خبرے از دل یوانہ من در خواب شنیدہ باشی افسانہ من	اے باہمہ آشنا و بیگانہ من گفتے ز فسانہ ات مرا خواب آید
اندک نظرے بخطرہ باطل من ہر دم ہوس بوسہ بند و رول من	اے حاصل زندگی لا حاصل من چون ہا غزل شوق لبے نوشت
ہر دم ز حیا و او سر خویش نگون شے یا و خدا دیکہ آید بیرون	اے عظمت دل حال ترا کرد زبون رہے باشد کہ از وہن سر بر بند
باز می خند و بہ پیشم خوش ادائیگی بسین چون منی افتد بام تو خدائے را بسین	میکند بیگانگی ہا شنائی را بسین تا کی خافن بانی ہی بت ناحق شناس
روی خود خواہی کہ بینی او دین آئینہ بین جای ماصافیدلان در خاطر بی کینہ بین	ور و نور حق شناسی و صفای بسین دوستی مانبا شد و رول اہل نفاق
آئینہ دیدار کے ہست تن من چون غنچہ بود را زد لہم بردہن من	صد جلوة او گشتہ بہا چہن من اسرار جہان جملہ بس گل کند آخر
چون گلشن محبوبت خود را ہمگی او کن	دل از رہ حیرت آئینہ آن و کن

وامان تفکر را از دست مدهیجا	هر جلوه طرف دار آئینه زانو کن
در متاشا که جهان امی درو یعنی اینجا کشاوه میگردو	هر طرف جلوه تناسب بین چشم نقش قدم بر روی زمین
بسانامور کاندیرین تیره خاک	چنان گم نمود دست دور زمان
که اصلا از ایشان بروی زمین نه ماندست نام و نه باقی نشان	
اے درو چه گویم ار چه گویم باتو ار باطن محض گشته از فراطهور	خود پیغمبر خم بر چه گویم باتو ظاهر تر از زمین و گر چه گویم باتو
ای معنی حق ببین از صورت تو هرگز نبود روز قیامت را شب	روشن همه عالم شده از طلعت تو گر سایه نداشت روز چه عجب قامت تو
اے شیخ بخلق از کرامات گو منظور اگر بپرده گوئی باشد	اخبار پریشان بمبالات گو دیگر چه کم است این خرافات گو
اے درو گهی با بیماری وضو اکنون بدر میگرد باید رفتن	دل سوخته شگفتگی نغمه آردو کاین عقده کشاید مگر از دست بودو
علم است که هر چه هست بنماید ازو غیر از تصنیف نیک و یگر نبود	هر عقده که مشکل است بکشاید ازو کاری که بس از تو کار با آید ازو
از نور مجروح است پیرایه تو	برتر بود از عرش برین پایه تو

از بسکہ ہم آغوش مع بہ شدہ	در سایہ حق شدت کم سایہ تو
ہر چند ہم بذات خود لائق تو	لیکن وارم محبت صادق تو
لے حضرت عند لب الاورگاہ	تو عاشق گلشنی و من عاشق تو
دور راہ طلب قدم ز سر ساختہ زو	سستی سنا و ورو چالاک بدو
ہر چند بھیر کام بود مردان تو	از مردان خود مترس از مردان شو
دوران کہ بود حاکم پیش و کم تو	افعال مقرر می بود عادت تو
نقشے از کعبتین پیدا نشود	بیرون نہ و چہار و پنج و شمش و دو
لے و رو کجا ساقی و صبا و سبو	در گوش صدای قلقل مینا کو
چون شیشہ ساعت اندازین ہم نشنا	ریزند بجائے آب خاک کے بگلو
اگر زنگ دل زو آید اخلای نگو	باہر کہ شوی و و چار کر وی ہمہ رو
چون اہل صفا با ہمہ با صاف بوند	آئینہ زہج کس نے تا بد رو
پر کر و حدیث نفس پیمانہ تو	رفت ست کجا ہمت مردانہ تو
تا چند بنالی امی دل ہرزہ ورا	نشید کسے بجز توانانہ تو
از خود بروم خیال آن روی نگو	در پروہ بھدر رنگ برون آرو رو
از بسکہ تصور شش مرا مجموعہ نو	لب بر لب خود نہادہ بوسم لب او
گر گل نشدی ز داغ دل لالہ بشو	ورماہ نہ ہر اسے خود ہالہ بشو
لے قطرہ و درینجا گرہ سخت بہ بند	گر ورنہ تو ان گشت برو ژالہ بشو

آن سادہ رخی گشت نوانی او	حیرت نرودہ ام ساخته حیرانی او
صاف ست ولی ظلال اندک ارد	آئینہ چینی ست پیشانی او
لہجہ اسکان بود رستی سادہ	واجب ہمہ جا فیض و جوی اہ
الآن کماکان اگر در نظر ست	عکس نرعدم پائی برون نہاہ
در عجز بساز کبر ایم ہمہ	در کسوت فقیر یا غنائیم ہمہ
ما درویشان بسان کسیرای ورد	خاکیم اگر چه کیمیا ایم ہمہ
ہر چند کہ بر لب ست حرف خندہ	دل کہ ناشید لیک طرف خندہ
چون گل ہمہ مشق سینہ چاکہ با بود	عمرے کہ نمودہ ایم صرف خندہ
ہر چند نشودل ز حقیقت آگاہ	پای طلبش ست ہوان بر سر راہ
یارب تو ز خود نشان ہی یاندی	ما ایم و ہمین نام تو الہدای
این شعبدہ ہا کہ رونمایند ہمہ	زشت اندولے نکو نمایند ہمہ
ترک ہمہ اختیار باید کردان	زان پیش کہ ترک تو نمایند ہمہ
مابندہ آن حسن و جمالیم ہمہ	وارستہ زہر فکر و خیالیم ہمہ
مستقبل و ماضی علمایند ہمہ	ما درویشیم ست حالیم ہمہ
ای مرد طرب باش خوش آہودہ	رنجی مہراز فکر چہسان بہبودہ
چندان منما غور در افلاک و نجوم	کین گنبد ریشہ و رزکے نکشودہ

از قطع نسل تقم بود چہشت و جاہ کز دولت فقر ہر گداگر دو شاہ	نے مال مرا بید نے فوج و سپاہ ترک اسباب بہ ز جمع اسباب
رسوا شدہ و لے نہ کشتی آگاہ برست ضرور ستر ناموس الہ	لے کردہ عبادت بر یا جملہ تباہ باید بہ نہان کردن طاعت کوشی
در خویش ہی کم تماشا شاہمہ گاہ در شیشہ پری چنانکہ وارنہ نگاہ	صد جلوہ جان فراید ای حسن پناہ دارم در دل تصور روے ترا
لے دور و بہر طرف نظر داشتہ بر وارے دست ہائی بروشتہ	زمین پیش کہ قوت بصر داشتہ لے کند نگہ ز سیر دنیا کہون
گاہے ز غم معاد حیران شدہ مشکل ہمہ این سست کہ نہان شدہ	از فکر معاش کہ پریشان شدہ این ہر دو باختیار تو نیست ولی
آگاہ نہ از راز نہان شمس اتش افکن خوش بجان شمس	لے ورنہ ہمہ ہی تو زبان شمس یعنی کہ خسے نہ خست او بلک بکس
نایم و غم جو الے و نالہ و آہ ای شمع سحر دید روی تقسیاہ	افسوس کہ شد صحبت احباب تباہ پیری بر ہم نمود بزم عشرت
در حالت قبض و بسط کم کرد نہ راہ مترکان نون سست بال پرواز نگاہ	دروان کہ ہو صاحب قلب آگاہ از بست و کشا بول خود غافل نیست
غافل از حاصل مدعا آمدہ	ایچا کہ بعلم نارسا آمدہ

کے بچیر از خویش چه دریافتہ	کز بھر چه میس روی چرا آمد
تاہستے موہوم بدل جا کردہ	از خویش صد امتیاز پیدا کردہ
ہمراہ خود آور و چہ سانی بنو	خوئے کے خیال من تماشا کردہ
ہر چند کہ پروہا دریند ہم	روی بی پرو کی ندیند ہم
افسانہ او کہ گوشہ ساز کردہ	در قصہ ما ز من شنیدند ہم
منے وشت و نہ دریاوند کوہ ویشہ	منے دست و نہ پاوندے رگست ویشہ
گمشدہ بدور و ہم ہستم اس دور	ما جسدہ بانڈیشہ بما اندیشہ
در عشق مصیبت ست بر قدر شکوہ	یعنی باشد بحسب شورش اندوہ
ہر سخت دلے بھر من دیوانہ	وا من پر کردہ است از سنگ چو کوہ
تاہستی موہوم کرم فسر ہووہ	صد باب کدورت بہر و لم بکشوہ
یعنی کہ بیان دشت ای وروہ	و من بود از غبار خود الووہ
برخاست بخارم چو ازینجا ناگاہ	ہر سو جس آہنگ شدہ نالہ و آہ
ور فکر سراغ آن بصرای عدم	صد قافلہ ریگ وان گشت تباہ
بعد مدت بنظر آمد	اند کے باش اگر آمد
من بطور و گرت مے بینم	
تو بہ انداز و گر آمد	
مارا نہوہ گذروران کو کہ توئے	تو ہر سو و کس نرفتمہ آن سو کہ توئی

گو آئینہ وجہ تو باشد ہمہ خلق	نہ توان دیدن ترا از آن کو کہ توئی
مطرب فانی و بزم و ساقی فانی بردار دل از کثرت بی بود جهان	باہر کہ شدی آہ ملاقی فانی اللہ بود باقی و باقی فانی
ای ورو اگر صفای جانی داری دائم بچھٹ خویش و اصل گروی	آئینہ حسن سے نشانی داری لے سیل تو ہم طبع روانی داری
لے آنکہ بخواب حمد تماشا دیدی نیرنگی عالم مثال گل کرد	باغ و چین و بہار و گلہا دیدی پہنان بتو بود آنچه پیدا دیدی
خواہی کہ ہمہ راز لکھے فہمی لے پیچہ از خویش چہ امکان از	چیزی کہ برون ز فہم خواہی فہمی اسرار لکھی تو کما ہے فہمی
لے ورو اگر محرم راز قہمی لے بیچ ترا باین خیالات چہ کار	باشادی و غم چہ اعبث بی فہمی جانیکہ وجود ست تو آنجا عدمی
لے ورو ازین بزم اگر باخبری رخویش جو شمع چشم کیشا کا بنجا	بیہودہ چہا بہر طرف می نگری ہر چند ستا وہ ولے می گذری
برون آئینہ باید کہ مصفا باشی لے ورو اگر قرب خدا میںخواہی	تا مظهر نور حق نقالی باشی وور از خود و نزدیک بدلہا باشی
لے آنکہ دو ایچ ندارد اثرے مشروط بشرط این و آن نیست کہ است	موقوف نہ زندگی بہر برگ و ہرے نبض و مرض و شفا بدست دگرے

یاطالب دولت وصال اولیٰ	لے آنکہ ہمیشہ در خیال اولیٰ
چون آئینہ منظر جمال اولیٰ	از خود طلب آن ہمہ کمال اور
بپشم پر آب همچو پیماہ شومی	لے بجز و غفلت بچہ فرزانہ شومی
فردست کہ میخوابی و افسانہ شومی	امروز ز افسانہ ترا خواب آید
جمعی بتلاش دلبر سے دلخواہی	خلق و رحمت و جوی مال جاہی
مایم و تناسے دلی آگاہی	ہر کس بخمال آرزوئے وارد
تختم گنہے بہر طرف میکاری	ورگشش و صبر بسکہ غفلت کاری
باشد کہ ز روی خلق شرمی داری	از روی خدانیا مدت شرمی دور
اینبجا نبود ز ما سوا پیش اثرے	و خارج نیست غیر خلق جلوہ گری
مئی ہمیشش اما بجهان دگرے	چون آئینہ ہر کہ پیشم آید چون عکس
از و اہمہ حضرت انسان شمری	از شادی و غم ہر چہ در مکان شمری
خواہی دلریشش خوناہ خندان شمری	در باغ ظہور چون گلت آوردند
سرشار ز جرعة مدام ہستی	عالم ہمہ مست است ز جام ہستی
کین نغمہ ترا و از مقام ہستی	از پرودہ این ساز چنان شد معلوم
وز خنجر رنج و درد بسمل شومی	از راحت چند روزہ خوشی دل نشومی
لے ننگ عدم ز مرگ غافل شومی	گر غافل از حضور ہستی خدا
وز حرص و ہوا و کامرانی گذری	باید کہ ز فسکر زندگانی گذری

لے و روزانہ پیشہ عالم بگذر	زان پیش کہ زین جهان فانی گذری
در رنج و بلا قدم بہ ماتم نزنے	آئین رضا و صبر بر ہم نزنے
روشن تو نیم زندگی چون شمع ست	ہر چند کہ سوزند ترا دم نزنے
اسو رو چرا بکج باغش جوئی	تا زہر چہ در میان راغش جوئی
من رہ او فتاویہ چون نقش قدم	از من جوئی اگر سر راغش جوئی
ہر چند بعلم و فضل ممتاز شوی	مشکل کہ بفقیر نکتہ پرواز شوی
بوی شنیدہ ز عرفان تا حال	مدت باید کہ واقف راز شوی
پیدا ز خزان ما بہار ہستی	وز نیستی ست اعتبار ہستی
اعیان آئینہ وجود اند ہست	در ییل عدم جلوہ بہار ہستی
ہر چند کہ ورت و صفارایابی	لیکن نتوان کہ مدعا رایابی
گو سہر طبعی و آٹھے فہمے	مکن نہو و این کہ خدا رایابی
ہر چند زمین و آسمان می بینی	لیکن شناسی کہ چہان می بینی
لے نور نگاہ تو عہارات سلف	چیزی کہ شنیدہ ہمان می بینی
لے و رو نیابی تو صوری ازوی	بحدت بقرب ہم ضروری ازوی
و نیاحہ و عقبتی چہ وونی ہجران ست	انجام اگر توئی تو دوری ازوی
لے آنکہ تو ہر زشت و نکورایابی	حیف ست نہ آن جلوہ رورایابی
آئینہ بہر واری و معلومت نیست	دل را در یاب تا کہ اورایابی

سلاہ راغ البغین بھجور صبر سے دامین کوہ و در غرار ۱۲ غیبات

بازاری

از ویدہ من شلے نہ افزون بینی من ویدہ ام آن را کہ تو کم ہون بینی	گر سوے زمین گریزدون بینی ایتہا ہمہ از نظر گذشتت مرا
وز صلح سخن بچنگ جویان نبری آئینہ بہ پیش زشتت و بان نبری	پیغام گرم بہ شد جویان نبری اکہار صفا بغیر بیجا بست
وز غم زدگی ز غصہ خوردن راضی وقت مردن شوی مردن راضی	ہر دم ہشتے ز ریج بردن راضی خواہی کہ شود خاتمہ بالآخر ترا
بادی فہامد ام باید سازی چون آئینہ جملہ را در آب اندازی	اے ورو اگر عارف صاحب بازی در چشم تو ہر چہ رنگ صورت گیر
آگہ نشدی اگر چہ ہشیار شدی در خواب اگر ز خواب بیدار شدی	و راصل چو خلق غفلت آثار شدی تا حال ہمان غافل ای رو چہ شد
کرد است گذر بر آسمان نیز بسے ناخن بدلی سپہر زو حسن کسے	عشق است کہ دار وہمہ جاوست این شکل ہمال نیست پیدا جہر ج
ہر قطرہ اشک میکند طوفانے آئینہ بہ برداشتہ حیرانے	چو ش دل من کرد ز بس طغیانے در خویش ہمان جمال حیرت بیند
صد گونہ بگفت زشت و نیکو گروی غائب چون از نظر شوی او گروی	من نزد خودی و نزد من تو گروی اے خیر مال آخر کار ایخبا
گاہی کم زور و کہ زبردست شدی	گاہی ہشیار و کہ سپہست شدی

چون ہستی نے بود تو جزو ہم نیست	لے بیچ عبث تو اینہم بہت شرمی
خواہی کہ بیوئی حق توجہ آرے	در سینه خلش ز ماسومی نگذاری
اہل باطن برومان رونکنند	در ویدہ سہ کجاست مردم داری
لے ساوہ دل این نقش زمیری تاکے	بر روی بساط جائے گیری تاکے
چون آخر کار مات خواہی گردید	پس ناز بشابہ و وزیری تاکے
شدت اگر بسر حقیق ویشے	پوشید و گردا گلاہ پشے
نے باکی آئینہ بر اینہا بکشود	چشمے کہ نہشت است شرم چشمے
ہر دم روم از خویش ندانم رہی	کوہی ہستم سبک ز وزن گاہی
عمر ہمہ در سیر گذشت ولیکن	چون سایہ بہ پائی خود ز فہم گاہی
از ہستی خود مرانہا شد خبرے	وز من نکنند ظہور در من اثرے
در گلشن انظار بہ سارم دارو	مانند حنار نگ بدست دگرے
گل گردم و راز من نفہید کے	آگاہ ز جلوہ ام نگردید کے
ظاہر شدم و ہمان نہفتہ مانم	بچوئے سخنے کہ ورنشید کے
لے آنکہ ورنعیشے بکشادے	یا بارہ نامورے بہا وے
بائے درکار گاہ وہم بشرے	چندے بخیاں داوستی داوے
گر از گل اتحاد داری بولے	کی حاضر و غائب ست فرق مولے
از راہ دورنگی ست کہ در بزم صفا	یشت آئینہ را نہا شد رولے

چیزے کے ترا بکار آید جائے	در جائے و گرفت بان پروائے
لے پانتوان باوید پیمائی کرو	پیمودن باوہ رانبا پید پائے
ہر چند کہ در زہد شوی لاثانی	یا در رو علم و فضل مرکب رانی
سوے شعرا بچشم تحقیق مبین	گرا ان من الشعر بحکمہ خوالی
در میکدہ از بسکہ فراغ ست بسی	آزاد شو و ہر کہ نشیند نفسے
اے ورونہ نسبت بچکس دست ہو	زنجیرہ پائے خم نکر دست کسے
خواہی کہ رسد نصرت اولاد علی	رو در ول خود ثبت نمانا و علی
انت علی بفہم ازین رتبہ او	شد آل نبی حصر و را اولاد علی
لے کہ در خانہ مول جا کرے	خانہ آبا و چہ با ما کرے
در بر ہر کہ نشستی براو	فقتنہ بود کہ ہر پا کرے
بچو طاؤس اسے تماشائی	ہمہ وا غم ز دست ہیرائے
گو چو آئینہ عالی دیدم	
من ندارم بہ کس شناسائے	
انرا	
نہا شد احتیاج قید دیگر بر آگما	وجود ما چو موج اینجا بود زنجیر پانی ما
در ہم غیر از فراموشی نہا شد پیش ما	بیندیش نہویک از بس عقل و لذتیش ما

خود پرست من پرست این دل بی کینه	هر کسے بیند بشوق خوشتر آینه را
نهمیده قدم نه بره شوق خدارا	فرش ست ز آینه ادب گاه صفارا
وز دیوے بزاہد ارزانے	ذکر لیلی پس ست مجنون را
چو سنگ آتش عشق بتی گذاخت مرا	تمام یک دل نازک چو شیشه ساخت مرا
زیارن گاه پارس خاطر کس را نمی باشد	ندام گریه من از دست پارس آشنائی را
زندگانی بود از بس باعث آزار ما	گشت آسان در نظر ما مردان شواری ما
حنابستی برست خویش نگار شکست اینجا	شکست زلف خود موج جنون زنجیر بست اینجا
مانع گریه چون شوم ویدہ پرناب را	شک نمی توان نمود چشم تر حباب را
ویگره باد وادی بر باد رفتہ را	زین گونه یاد کردی از باد رفتہ را
کرد حاجت علی بسکہ در اندیشہ ما	مسکن شیر خدا شد همگی پیشہ ما
چہ گویت کہ درین رہ چہ در فتا و مرا	دلے کہ در برین بود بر فتا و مرا
دل صفائی نہادان اسنا زوتیر عکس سرا پا آب کرده آئینہ پیش صفائی ما	
اوست بخار الذنوب اوست ستر العیوب	پوشی اندر بساط ما همین الخالق است
از دولت گریه می کنم زیست	این اشک رطوبت غریبی است
شکر از دید صفای معذور است	چشم آئینہ ترا تو کور است
دل با یوس را با تو سر و کاری هست	کونزانی کہ بدام تو گرفتاری هست

ز بسکه عند لیب غم نخوان گلشن است	صحن چمن چو صفحہ دیوان گلشن است
از لطف عشق تو سر تا پای من چین افکند است	استخوانم آتش است جلد من خاکستر است
شمع راتاری اگر از طره جانانه سوخت	سیر از آتش عشقش دل بر وانه سوخت
در غول برشته گل باغ هستی است	چشم و چراغ ما چو شر و داغ هستی است
وادی دل از غم آبادان شد است	سینه از داغ تو داغستان شد است
فیض اشک عاشقان از بسکه بر جاسای است	بر لب هر بحر ذکر با همیشه جاری است
بت من به کینم کمر بسته است	دل ساده جلای و گریه است
دل با و دادم و ندانستم	که چنین دل را می دل سوز است
بچو نگین لغو نیست گوشه گزینی من	خانه نشین گشتم نام بر آورده است

نالشه بطعم آشنا گردید است

دل مالک صد ملک صفا گردید است

آسمان چون کاسه را پر میسکند از شیر صبح

بچه خورشید میگرد و گریبان گیر صبح

بیش خسته دلان لطف پر شکن شکن	دل شکسته تا تاب این نمی آرد
ز خلق نیک فزون تر کمال دگر نیست	بغیر گل ترس یا سمین نمی آرد
مدام راز تو هم فاش و هم نهفته بماند	بماند آن که نکتت و بهمان نکتته بماند
خار ترکان تو دل را باعث آزار شد	شده و چار چشم بسیار تو و بیمار شد

شاه و وزیر منصحت گاه بیار گاه کرد	ور و همیشه هر گدا مشوره با کلاه کرد
معلوم نیست جذب بلم تا کجا برو	باری ز خویش میروم اکنون خدای برو
اسیج در دل هوس نمی باشد	غیسر تو اسیج کس نمی باشد
چرا این محاسب بروم بفکر جام میگرد	نمیگردم زگر و میسکده تا جام میگرد
چو فانوس خیالم در دل آن محفل میگرد	چه شد گرمی گرمی بگوت دل میگرد
سنبلی چو سرد فر گیر سوی تو بکشا و	زگس هم ازین چشم تو حرفی بقلم داد
هر گه ز چشم آن بت بدست میرو	من میروم ز خویش و دل از دست میرو
چون نگین باشد خطایم همه عین عوآب	نامه اعمال من بالعکس خوانده میشود
ساقی ساز و دستم با ییزد	ابرا هم قطره زنان می آید
سفر از بیام مفرط میزند آخر سخاک	بر زمین افتد اگر و ما من شود از چو بلند
در خیال تو شب هفتاد و هشتاد و شصت	میدید با و از رخ خوبی روی مرید
باشگفته خاطر می چون یک گل وی مرا	گل کان خنده روی در گلستان تخته کرد
شب که بنمود با و روی بیاض گردن	از خجالت نتواند که شود ماه سفید
آید مریوی کبابان جگر و سینه و دل	چه توان کرد محبت همه را آتش زد
شب گذشته بطوریکه نزد من بود	مکن درین گرام روز نمیتواند شد
من چنان ز ره نظار و قدم پیش ختم	اشک دیده ز دل قطره زنان می آید
چشم ز رخ چشم تر ز سر	در رنگ ابر بیشتر نزنند

ای و رویتوان جستان اول سرخ دلبر	
باز این خرابه آخر راسم بدیده دارد	
اگر یگانه هم باشد چشم آشنا بنگر	نظر چون آئینه بر سوکشانی از صفا بنگر
نکند لاغری مراد لکیر	
انّ هذا لمن يموت كشيبر	
بطفه و جوانی و پیری و مردن	بود نگاه نمودن ترا کفایت پس
بهر کجا که سی قصد پیش و پیش است	که چون سپاوه شطرنج پس نگردد پس
سوی نهند تصنع و ساختگی	
بی ساخته باش هیچ خود را تراش	
بروی خواب او خوابم نگاه چشم ترورم	چو سوزن میروم قتل زخیران تا نظر دورم
نظر از خویش پوشیدم چشمش خار کردیم	زبانم فتم از خود رفته رفته یا کردیم
شب چشم انتظار که من باز داشتم	بودم خموش و گوش بر آواز داشتم
خواهم که خویش را ز من ما بر آورم	چون قطره گم ز خود شده دریا بر آورم
چو بمل بخواند تا بحال ل نظر کردم	شب بخت سیاه دیده را رشک سحر کردم
چون جناب آه یک جلوه من از خود رفتم	چشمم اگر هم دورم زدن از خود رفتم
تجلی شمع مفضل بود شب جائے که من بودم	بدست آئینه دل بود شب جامی که من بودم
گل بوسه با هم که شب سپیده بودم	نه او دیده بود و نه من دیده بودم

من که دم نگاه بر نمی آرم بیشمار آه در جگر دارم	
فروغ ماه در شبها توان دید	به بندستان نماید تو بر ایمان
چون نگین نام آوری سر ز شوم بوده است	ورنه من بر کنده خاطر مستم از نام و نشان
گر سبزه آشنا چشم سخن گویت شود	تو تیا طوطی تو اندگشت در چشک زدن
چنان بی و گری عشق کس ای تش بجان من	که میوز و برنگ شمع مغز استخوان من
جا کرد بسکه در دل عاشق خیال تو	در خویش مثل آئینه بیند جمال تو
جامه زیبی ختم شد بر قامت نیبای تو	چون قبا و خویش خالی کرد کس جامی تو
در دیده همچو در کج چشم وار مش	در دل مرا بجای سوید است خال تو
آمد و رفت و کردار دره سوای تو میرودم از خویش تا خالی انمایم جای تو	
ستم چنان بسیرالی اسد گرم رو	طی میکنم چو شمس پیر روز درجه
دل اگر روشن بود بر شبی روز روشن است ورنه شمشع هر روز است هم روز سیاه	
کره از زلف واکر می بدل بند و گزستی	میان خویشین بکشایم بخون من کزستی
مرا در غصه آوری که دور اجا و اگر کردی	نگند می چشم بر آئینه یا بر خود نظر کردی
بود کابوس از مزار حوالم چیدی بری	بدست خود گرفتارم ز حوالم چیدی بری

دل اپوشود جلوه کند خست فاری	این غنچه بود بیضه طاووس بهاری
بسوی آئینه گرویده باشی	چون حیرت زده گرویده باشی
تخویک نفس هم اگر رفته باشی	همان برفلاک چون سحر رفته باشی
تا نبودی آگه از خود فتنه خوابید بودی	آئینه دیدی که ظالم گن را باندختی
خالی از خود گشتن من چون کجین بیوده نیست	این همه جان میکنم یعنی پئے نامم کسے
درد سراسر افزود از عشق زہان	درد من می خواستم درد دلی

درد از خویش می رود کنون

مگر آئے و رفتش ندے

با عیانت عربیہ منقولہ از نسخہ کہ حسب الحکم ابو یوسف جلال الدین
محمد شاہ عالم پادشاہ در سنہ ہجری قمری ثمریافت

یا رب اذ اعرفت نیت لم یجود	النی لسجدت حیث نیت لم یجود
ایاک وجدت فی جمیع الاعیان	یا من انت الوجود انت الموجود
مد قضی کل قضاء و قدر	واللہ بہ وجود قسح و ضرر
لا حول ولا قوۃ الا باللہ	لولا تاثیرہ لمسا کان اثر
لا لغت لذاتہ ولا توصیف	لا امر لوجودھا ولا تکلیف
العجز علی الدرک لدرک ثمہ	لا اسم ولا رسم ولا تعریف

لا یوجد جاعل ولا مجعول	لا یثبت فاعل ولا مفعول
اورکت وجوده بلا شرط الشئ	لا علتہ بہینا ولا معلول
حمد المنزہ بیستے بالا	فے الخلق وجدتہ و مکان سواہ
مرآة جمالیہ جمیع الاکوان	فے الکلون لسا رایت الا ایاہ

خاتمہ لطیف

بسم اللہ الرحمن الرحیم | اول کلمہ کلام کریم

ول ادگان ناظورہ سخن و نظارگیان شاہد مضامین نو و کہن۔ رہبر وان جاوہ طلاق
لسانی۔ و خود شخرا مان میدان سخندانیک میدانند کہ در ہر زمان سخن باندا زو دیگر
و کلام طرز جداگانہ نطق آشنائی شود۔ گویے عروس مضمون پر لباس الفاظہائی تازہ و پر
و گاہی کسوت عمارت از جدت مضامین تاج زیبائی بر سر۔ و گل جدید لہذا منظور
اہل نظرست اما پیر ایہائی کہن و ہر سفت ہای دیرینہ را شرف گنجان چشم و گرم سینہ
و بیضا بجدت شریف قبول با زنی دارید۔ آخر حریفان کہ بہ تقدم زمانی گوئی سبقت زانہا
بروہ اندوزد و بویہ جگر کاوی رہ سپروہ اند شمع سخن شان جلوہ پیشش افروز و دیدہ دل نشو و بیا سید
بہ بیند کہ درین وز ہادیان سعادت تبیان جقائق ترجمان خواجہ خواجگان۔ و حید عصر فریدان
عشق آبی بانالہ یروز و باہ مسر و حضرت خواجہ میر محمدی المخلصین و در حدیثہ الرحمہ کہ ہم بر ہام
شاعری ہیم ماہ و ہم بر آسمان مہرف مہر نیم و دست فرخ تہا عن پذیرفتہ است حضرت خواجہ جاوہ
سخنوری بہ پای عرفان پہنچے طی فرمودہ اند کہ گوئی شائقان فن را بخویش فریفتہ نمودہ اند
تا زم بہ حق نروہی عمدہ الساکین برة العافین قیوۃ الکالمین مع المنا و اولئک سید سید جناب سید مولوی
موسس خاں صاحب کتب و النامی شان ج تطبیع این دیوان لطافت نشان سبذول توجہ گشت بہ ایما مروج
کار پروازان این آوارہ بہ چاپ نشو و نشک و شش طبع وسی فرولان بجار بروند فامد مد کہ باہم خوبی عمدگی بہا

اشعار

جملہ صاحبان کی خدمتیں عموماً اور اہل مطابع کی خدمت میں
خصوصاً عرض کیا جاتا ہے کہ حق تصنیف اس دیوان فارسی

مصنف حضرت خواجہ میر محمدی تخلص بدرستی اللہ شہزادہ کا جناب خواجہ
سید ناصر سعید صاحب خلف الصدق جناب خواجہ ناصر وزیر صاحب

مردم نے احقر کے نام پہ فرمایا ہے اور بوجہ ایک ایٹم سلسلہ عیسوی

داخل ہی رہی گورنمنٹ انڈیا ہو چکا ہے لہذا مستہر کیا جاتا ہے

کہ کوئی صاحب اس کے طبع کا قصد نہ فرمادین اور حقیقت جلدین مطلوب ہو

اس مطبع سے طلب فرما کر ممنون فرمائیں قیمت فی جلد ۱۰

موصول آگاہ

الم
خادم طلبہ خاکپائے محمد عبد المجید عرفی عنہ

مالک مطبع انصاری دہلی

۱۳۰۹ھ